

80 Korstmossen in een tuin in Drente

Laurens Sparrius, André Aptroot & Kok van Herk

On June 4 1998, the authors visited the private garden of Dr. E. Arnolds in de village of Holthe (Netherlands, prov. Drente). This three hectare garden contains a great diversity of habitats: sandy places, granite blocks, chalk grassland, and a large amount of bare soil. Eighty species of lichens are reported. Two species were found for the first time in the Netherlands: the lichen *Thelocarpon herteri* Lahm on bare soil; the algicolous fungus *Epigloea renitens* (Grummann) Doebbeleer on soil and on faecies of *Oryctolagus cuniculus*. The rare *Thelidium minutulum* and *Gelsleria sychnogonioides* were also found on soil. The difference between *Thelocarpon superellum* and *T.herteri* is discussed. The authors recognize these as distinct species.

In aansluiting op een bezoek aan het herbarium te Wijster bezochten de auteurs op 4 juni 1998 de 5 ha grote achtertuin van dr. E. Arnolds te Holthe (gemeente Beilen). De tuin is een mini-natuurontwikkelingsproject, met een grote diversiteit aan biotopen: zandige plaatsen, kalkgrasland, kale keileembodem, oevers, graniet blokken, etc. Blijkbaar heeft de tuin niet alleen een sterke aantrekkingskracht op hogere planten (250 spontaan gevestigde wilde planten) en paddestoelen (meer dan 200 soorten), maar ook op korstmossen: na ruim vier uur intensief zoeken, ontstond een lijst met maar liefst tachtig soorten waarvan twee nieuw voor Nederland!

Vermeldenswaardig zijn de soorten van kale leemgrond: *Trapella coarctata*, *Epigloea renitens* (groeiend op zand en op een konijnenkeutel en nieuw voor Nederland), het massaal optreden van *Thelocarpon herteri* (ook nieuw voor Nederland), *Peltigera didactyla* en *Backdia saxeril*. Ook de grondpyrenocarp *Gelsleria sychnogonioides*, een bewoner van kaal, lemig zand werd gevonden, evenals *Thelidium minutulum*.

Over *Thelocarpon herteri* (ook later als synoniem *T.arenicola*) bestaat in de literatuur enige onduidelijkheid. De soort wordt meestal samengevoegd met *Thelocarpon superellum*, maar bezit kleinere sporen; bovendien hebben de sporen geen pseudoseptum. Reden voor het samenvoegen (door onder meer Salisbury, 1966) is de veronderstelling dat de morfologische verschillen worden veroorzaakt door de standplaats (grond versus hout/steen). Ons materiaal is dermate afwijkend van *T.superellum* dat we liever de naam *herteri* gebruiken. Overigens zien we bij de andere *Thelocarpon*-soorten geen grote morfologische verschillen als ze op verschillende substraten groeien.

Tenslotte willen we Eef Arnolds en zijn vrouw bedanken voor de gastvrije ontvangst en de overheerlijke raapstelenstampot. Na dit bezoek zijn zij ongetwijfeld de bezitter van, wat korstmossen betreft, de rijkste tuin in Nederland. De in 1996 gehouden wedstrijd "Wie heeft de meeste soorten (korst)mos in de tuin?" leverde toendertijd een record van 50 soorten op.

Literatuur

Salisbury, G. 1966. The Lichen Genus *Thelocarpon*. *The Lichenologist* 3:176-179.

Locatie / Legenda

Holthe 21 te Holthe (provincie Drente, gemeente Beilen). Coördinaten: 232.5-540.1 (km-blok 17-23-54).

- b boom (*Juglans regia*)
- ij ijzer (kruiwagen en andere voorwerpen van roestig ijzer)
- g granietblokken
- k konijnenkeutel
- z op de grond (zand, kelleem)
- m op baksteenmuur
- h op hout (bruggetje, bank)
- p boomstomp
- l grind
- c kalksteenblokken
- d dakpan

- (A) in herb André Aptroot
- (H) in herb Kok van Herk
- (L) in herb Laurens Sparrius

<i>Acarospora smaragdula</i>	g(A)
<i>Acarospora veronensis</i>	g(A)
<i>Arthopyrenia punctiformis</i>	b(A)
<i>Bacidia chlorotica</i>	k(A)
<i>Bacidia saxenii</i>	z(A)
<i>Buellia punctata</i>	b, g(A)
<i>Caloplaca citrina</i>	b(H)
<i>Caloplaca decipiens</i>	m
<i>Caloplaca flavocitrina</i>	b(H)
<i>Caloplaca flavovirescens</i>	m
<i>Caloplaca holocarpa</i>	g(A)
<i>Caloplaca obscurella</i>	h(A)
<i>Caloplaca saxicola</i>	m
<i>Candelariella aurella</i>	g
<i>Candelariella vitellina</i>	b
<i>Cladonia portentosa</i>	z
<i>Cladonia chlorophaea</i>	z
<i>Cladonia coniocraea</i>	p
<i>Cladonia digitata</i>	p(A,H,L)
<i>Cladonia fimbriata</i>	z
<i>Cladonia humilis</i>	z(A,H)
<i>Cladonia macilenta</i>	z
<i>Cladonia merochlorophaea</i>	z(H), p
<i>Cladonia scabriuscula</i>	z(A,H,L)
<i>Cladonia subulata</i> s.f.	z(A,H)
<i>Epigloea renitens</i> (Grummann) Doebbeleer	k(A), z(H)
<i>Geisleria sychnognonioides</i>	z(A,L)
<i>Lecania cyrtella</i>	b(H)
<i>Lecania rabenhorstii</i>	b(H)
<i>Lecania erylabe</i>	b(H)
<i>Lecanora albescens</i>	m
<i>Lecanora carpinea</i>	b
<i>Lecanora chiarotera</i>	m
<i>Lecanora dispersa</i>	m, g
<i>Lecanora hagenii</i>	b, g(A),m
<i>Lecanora intricata</i>	g(A)
<i>Lecanora muralis</i>	m
<i>Lecanora polytropa</i>	g(A), h(H)
<i>Lecanora saligna</i>	h
<i>Lecidea erratica</i>	g(A), h(A)
<i>Lecidea fuscoatra</i>	g(A), h(A,H)
<i>Lecidea variegatula</i>	g(A,H,L)
<i>Lecidella elaeochroma</i>	b

<i>Lecidella scabra</i>	m
<i>Lecidella stigmatea</i>	m(A,H), g(A)
<i>Lepraria lobificans</i>	b
<i>Micarea denigrata</i>	g(A), h(A), y(A), z(L)
<i>Parmelia sulcata</i>	b
<i>Peltigera didactyla</i>	z(L,A,H)
<i>Peltigera rufescens</i>	z(H)
<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	b, m
<i>Physcia adscendens</i>	b(met apotheciën)
<i>Physcia caesia</i>	d
<i>Physcia dubia</i>	d
<i>Physcia tenella</i>	b, g
<i>Placynthiella icmalea</i>	z(A,L), h(A)
<i>Placynthiella oligotropha</i>	z(H)
<i>Placynthiella uliginosa</i>	z(A,H,L)
<i>Polysporina simplex</i>	g
<i>Porina chlorotica</i>	g
<i>Porpidia macrocarpa</i>	g(A,H,L)
<i>Porpidia soredizodes</i>	g(A)
<i>Rhizocarpon obscuratum</i>	g
<i>Rinodina gennarii</i>	m(H)
<i>Scoliciosporum umbrinum</i>	m
<i>Thelidium minutulum</i>	z(A)
<i>Thelidium olivaceum</i>	g(A,H)
<i>Thelocarpon herteri</i> Lahm	z(L,A,H)
<i>Thelocarpon laureri</i>	g(A)
<i>Trapelia coarctata</i>	z(A,H), g(A), lj(A), l(H)
<i>Trapelia involuta</i>	g(A)
<i>Trapelia obtegens</i>	z(A,H), g(A), h(A)
<i>Trapelia placodioides</i>	g
<i>Trapeliopsis flexuosa</i>	h(A)
<i>Trapeliopsis granulosa</i>	h
<i>Verrucaria muralis</i>	m(A), c(H)
<i>Verrucaria nigrescens</i>	m(A)
<i>Xanthoria calcicola</i>	m
<i>Xanthoria parietina</i>	b, m
<i>Xanthoria polycarpa</i>	b, h